

egyház is a konferencia komoly támogatói között szerepelt, addig a református (presbiteriánus) egyházak távol maradtak ettől a szerepvállalástól.

Az idei év *SBL* nemzetközi találkozóját Bécsben szervezik meg július 6–10. között a *European Association of Biblical Studies (EABS)* szervezettel együtt.

Zabán Bálint Károly, SBL/EABS-tag

Doktori címet szerzett Tamás Iringó

Tamás Iringó (szül. Horváth) 2013. október 29-én védte meg doktori tézisént a Babeş–Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Református Tanárképző Karán. A dr. P. Szalay Emőke (Debreceni Egyetem) témavezetői irányítása alatt készült dolgozatot dr. Buzogány Dezső (BBTE, Református Tanárképző Kar), dr. Kovács András, a BBTE nyugalmazott professzora és dr. Kolumbán Vilmos József (Protestáns Teológiai Intézet, Kolozsvár) értékelték ki dr. Molnár János dékán (BBTE, Református Tanárképző Kar) elnökletével.

A továbbiakban a doktori dolgozat bemutatásának szerkesztett szövegét közöljük, amelyet dr. Buzogány Dezső professzor kéri értékelése követ.

Tamás Iringó: 17–18. századi textíliák a történelmi Kükküllői Református Egyházmegyében

A doktori értekezés tematikája a térben és időben körülhatárolt tájegység református gyülekezeteinek használatára készült vagy használatba került textíliák feltérképezése, dokumentálása és tanulmányozása. A kutatás és a dolgozat megírása során objektivitásra törekedtünk. A téma megközelítése főként művészettörténeti szemszögből történt, és ez a korabeli forrásokra kíván hagyatkozni. Ugyanakkor nem hagyja figyelmen kívül a rendelkezésre álló szakirodalmat sem.

Az értekezés elsődleges célja az volt, hogy átfogó képet nyújtson egy adott terület bizonyos időszakban jellemző textil-állományairól. Mindez csak a korabeli források és fennmaradt tárgyak együttes vizsgálata során valósulhatott meg. Ismereteinket a Debreczeni-féle hagyaték adatai egészítik ki, ugyanis a vázlatfüzetek oldalai több tárgynak egyetlen ránk maradt képi forrását jelentik. Ennek érdekében a kutatás három fő területen folyt: a gyülekezeteknél, a levéltárakban és a könyvtárakban.

A korabeli összeírásoknak köszönhetően sikerült beazonosítani a tárgyak pontosabb rendeltetését, felfedni eredeti elnevezéseiket, anyag- és technikai meghatározásaikat, esetenként adományozóikat is. Ami a korabeli forrásokat illeti, a Küküllői Református Egyházmegye szerencsésnek mondható, ugyanis a 17–19. századból négy összeírás maradt fenn, ellentétben pl. a nagysajóival, ahol csak a vizitációk során utalnak ilyen jellegű lajstromokra.

A Küküllői Egyházmegye anya- és leányegyházainak 1648 és 1800 közötti vizsgálata során csaknem 60 gyülekezet neve kerül elő, a javak összeírását 54 gyülekezetnél találjuk meg, és textíliákra vonatkozó adatokat 48 gyülekezetből ismerünk. A *conscriptiók* 1676-, 1714-, 1749- és 1816-ban latin és magyar nyelven készültek. Folyamatosan használták őket, gyakran jegyezték a kiselejtezett vagy hiányzó tárgyakat, illetve bejegyezték az újabb adományokat. A *conscriptiók* nem mindenhol teljeseek, ám segítségükkel valamilyen szinten mégis követhető a gyülekezetek tárgyállományának alakulása. Ezt a folyamatot igyekeztünk felvázolni a dolgozat első harmadában, ahol gyülekezetenként ismertettük a rendelkezésre álló adatokat. Ahol lehetséges volt, kitértünk a 19. századi vizitációk közben megjelenő, 17–18. századi textíliákra vonatkozó változásokra is.

A 19. és 20. századból nem áll rendelkezésünkre egyetlen alapos összeírás sem, ezért adataink rendkívül hiányosak. Ezért bír felbecsülhetetlen értékkel Debreczeni László 1928 és 1934 közötti, Küküllő-menti munkássága, amely során olyan tárgyakat is megörökített, amelyeknek napjainkra már nyoma veszett. Ezeknek a textíliáknak részletes ismertetése alkotja a dolgozat harmadik nagy fejezetét.

A következő egység a helyszíneken napjainkig fennmaradt tárgyállomány ismertetése. Ez az összeírásokban megjelenő, tárgycsoportokként szervezett felsoroláshoz próbál igazodni. Az emlékek közt túlsúlyban lévő len-, illetve pamutvászon tárgyakat egyházi szerepüknek megfelelően csoportosítottuk az *abroszok*, *keszkenők* és *kendők* címszavak köré, ezeken belül pedig jellegzetes díszítményrendszereik alapján mutattuk be őket. A kis számban fennmaradt tárgyak alapvető technikai jellemzőik alapján kerültek külön *damasztok*, illetve *sehyem alapú* alfejezetekbe. A tárgyak részletes leírásai mellett megpróbáltuk felkutatni legközelebbi párhuzamaikat is.

A dolgozatot a következtetések zárják, amelyekben összefoglaltuk az egyházmegye textíliáiról szerzett ismereteinket és számadatokkal igazoltuk feltevéseinket. Így lehet összehasonlítani a forrásokból kiolvasható tárgyak számárányát, a Debreczeni-vázlatokban megjelenő tárgyak számát, s általunk a helyszíneken talált tárgyak mennyiségét. Megpróbáltuk felsorakoztatni és összevetni a felhasznált alapanyagokat, az alkalmazott technikákat és a mintakincset is. Végül az adományozókról szerzett ismereteinket tömörítettük néhány mondatba.

A dolgozat elengedhetetlen tartozékai a mellékletek, amelyek között katalógusba szerkesztve találjuk napjaink fennmaradt emlékeit, valamint táblázatok és grafikonok ábrázolják a valamikori tárgyállományt. Az adományozók névsora mellé nem csupán textiladományaikat, hanem az egyházmegyében tett egyéb

hozzájárulásaikat is igyekeztünk feltüntetni, hogy minél szélesebb rálátásunk legyen egyházpártoló tevékenységükről.

A Küküllői Református Egyházmegye tárgyainak vizsgálata során további kutatások lehetőségei merültek fel: a jellegzetességek más református egyházmegyékkel való összehasonlítása; az emlékkönyv kárpát-medencei textilművés-séghez fűződő viszonya; a tárgyak mintakincseinek részletes elemzése; az adományszavak pontos azonosítása, valamint egymáshoz, illetve az egyházi és világi viszonyaiknak vizsgálata stb.

Jelen doktori értekezés egyetlen, térben és időben jól körülhatárolható egységnek, a történelmi Küküllői Református Egyházmegyének textíliáit kívánta vizsgálni, összevetve azokat a rendelkezésünkre álló források tanúságait a nap-jainkig is helyszínen található emlékekkel. Meglepetésünkre szolgáltak az iratokból kiolvasható számadatok, amelyek alapján megállapíthattuk, hogy a gyűlekezetek többsége már a 17. század végén rendelkezett legalább egy rendbéli textíliával, míg a 18. század első felére ezeknek száma akár meg is háromszorozódott. Ezek a meglepő számadatok csupán a forrásokban említett tárgyakon alapszanak, ellenben valós számuk ennél is nagyobb lehetett.

Kiértékelés

Tamás Iringó: *17–18. századi textíliák a történelmi Küküllői Református Egyházmegyében*

Az 1989-es fordulat után megújuló erdélyi magyar művészettörténet a kommunizmus idején lappangva továbbélő korábbi hagyományok mentén indult el és teljesedett ki. Igen öröndetes, hogy már jó néhány esztendeje ebbe a folyamatba bekapcsolódott az egyházi művészeti emlékekkel foglalkozó szakág is, amelynek néhány képviselője karunk doktori iskolájában nevelkedett és érett elismert szakemberré. Jelen dolgozat alapján ítélve közéjük sorolható Tamásné Horváth Iringó is, és ennek a szakszerűségnek ezen túl már hivatalos okirata is lesz. Promotorként nekem itt nem tisztem elvégezni a dolgozat szakmai értékelését, ezért ezt a szakemberekre bízom; amikor átadom őt és kutatási eredményeit a kiértékelő bizottságnak, csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy szívből örülök, hogy diákjaink munkája révén az egyháztörténetnek ez a speciális ága is felzárkózik a hasonlóan értékes és színvonalas egyéb művészettörténeti, egyháztörténeti és történelmi munkák mellé. Megnyugvással tölt el, hogy az ilyen és a többi színvonalas dolgozatokkal nem kell szégyenkeznünk sem a belföldi, sem a külhoni szakmai testületek előtt. Ezzel az alaphangot meg is ütöttem, értékítéletemet pedig megelőlegeztem. Minden okom megvan erre: a dolgozat mögött komoly hozzáállás, alapos felkészültség, szívós kitartással végzett kutatás és csodálni való munkabírással párosult állhatatosság van. S hogy nem csak üres szólam a „csodálatos munkabírás, kitartás, állhatatosság”, azt igazolja az is, hogy a doktori értekezés írója három kisgyermek édesanyja, aki mindennapos házi teendői alatt, mellett vagy után szakított időt magának